

13. Бойко Ю. Творчість Тараса Шевченка на тлі західноєвропейської літератури. – Мюнхен, 1956, 79 с.

14. Горак Р., Гнатів Я. Іван Франко / Кн. десята. Quo tendis – Ч. 1 – Львів, 2009 – 434 с.

15. Гузар І. Шевченко і Гете. – Торонто, 1999, 215 с.

16. Зимомря М., Зимомря І., Жовтані Р. Відлуння. Світло поетичного світу Тараса Шевченка / За заг. ред. проф. М.І. Зимомрі. – Ужгород-Дрогобич: Бреза. 2014. – 564 с.

17. Зимомря М., Білоус О. Опанування літературного досвіду. – Дрогобич: КОЛО. 2003.– 280 с.

18. Зіньківський, Т. Писання Трохима Зіньківського. Кн. 2. [Текст] / Т. Зіньківський ; ред. В. Чайченко. – Львів, – 1896. – 325 с.

19. Зоря 1886. №6. - С. 102

20. Єнзен А. Тарас Шевченко. Життя українського поета. Літературна студія. – Перемишль, 1921, – 106 с.

21. Погребенник Я. Шевченко в німецькомовному світі // Шевченко і світ. – Київ: Дніпро – 1989. – С.167 – 200.

22. Франко І. Нарис історії українсько- руської літератури до 1890 р. – Львів – 1910. – С. 164.

23. Франко І. Шевченко в німецькім одязі // Франко І. Зібр. творів: У 50-ти тт., .– К., 1983. – т. 35. – С.189.

24. Франко І. Шевченко - по-німецьки // Франко І. Зібр. творів: У 50-ти тт.,– К., 1983. –

т. 38. – С.525 – 530.

25. Шевченко Т. Вибрана поезія. Живопис. Графіка. – Київ: Мистецтво, 2007. – 608 с.

Ярина Васильців(Львів)

УДК 821.134.2.09:82(05)”1898/1939”

Іспанська література на сторінках “Літературно-наукового вістника”

У статті досліджуються літературознавчі публікації, присвячені іспанській літературі, що друкувалися на сторінках “Літературно – наукового вістника” за весь час його існування (1898 – 1939). Вже з перших видань журналу з’являлися літературознавчі розвідки про видатніших представників іспанської літератури – М. Сервантеса, Лопе

де Вега, П. Кальдерона, Б. Ібаньєса, М. де Унамуно та ін. Ці публікації продовжили глибоку традицію пізнання іспанської літератури, започатковану І. Франком.

Ключові слова: іспанська література, “ЛНВ”, літературознавчі дослідження, Сервантес, Кальдерон, Ібаньєс, Унамуно.

Прерогатива в ознайомленні українського читача з іспанською літературою – літературознавчим процесом, белетристикою, сприйняттям її українською літературознавчою критикою – належить, безперечно, “Літературно-науковому вістнику” (Львів – Київ, 1898 – 1932) та його хронологічному і ідейному продовженню журналові “Вістник: Місячник літератури, мистецтва, науки й громадського життя” (Львів, 1933 – 1939).

Якраз завдяки виданням “ЛНВ” 1900 – 1929 український читач мав змогу ознайомитися із творами видатних іспанських письменників XVIII – XIX ст., головним чином з перекладів поета Володимира Самійленка (1864 – 1925). У т. XLI кн. III “ЛНВ” за 1908 рік було опубліковано його переклади під назвою “З іспанських новельок” – оповідання “Гроза міністрів” Педро де Ново Кольсона (Pedro de Novo Colson), “Патент 1300” Р. Майнара Лагуєрта (R. Mainar Lahuerta), “З-під даху” Альфонса Переса Ньєви (Alfonso Pérez Nieva), уривки з щоденника “Богема” Мартінеса Руїса (Martinez Ruiz). Крім цього, на сторінках т. LI, кн. VIII “ЛНВ” за 1910 рік з’явився переклад частини повісті Вісенте Бласко Ібаньєса “Хатина”, зроблений В. Самійленком; продовження перекладу друкувалося цього ж року у наступних IX та X книгах вістника.

Взагалі іспанський матеріал з’являвся на сторінках “ЛНВ” уже з перших видань цього наукового журналу. Вже у кн. IV “ЛНВ” за 1900 рік знаходимо цікаву інформацію про життя і творчість П. Кальдерона, іспанського драматурга XVII ст., “Роковини Дон Педро Кальдерона”, підписану криптонімом М. М.

У статті нагадувалося, що *“недавно обходив Мадрид 300-ті роковини вродин свого великого драматурга – Кальдерона. Щодо творчого доробку, то написав звиш 120 драм; із тих 10 десь запропастилося. Крім сього написав також багато ліричних творів. Обік свого земляка Льопе де Вега, німецького віршаря Ганса Сахса та сучасного поета Врхліцкокого се найплідніший віршописець”* [6]. Автор статті також перераховував

найпопулярніші драми іспанського письменника, серед яких “Жите – сон”, “Лікар своєї чести”, “Дама Кобольд” (“La dama duende”), “Постійний Князь”, “Звеличане хреста” і “Віт Заламейський”.¹⁵

Наступна, знову ж таки ювілейна інформація, тепер уже присвячена 300-річчю від появи “Дон-Кіхота” Сервантеса, друкувалася у статті “Роковини Дон Кіхота” у кн. 6 т. ХХХ “ЛНВ” за 1905 р. авторства літературознавця, який також заховався за криптонімом В. П. Автор статті такими словами писав про славу роману “Дон Кіхот”: *“З приводу сього ювілея появились уже та далі появляються численні статті й студії про Сервантеса й його найзнаменитіший твір...”* Далі дізнаємося, що *“В Мадриді отворено недавно осібну бібліографічну виставу в честь Сервантеса. Вона устроєна в трьох залах королівського музея. Виставлено тут “бібліотеку Дон Кіхота”, що обіймає собою збірку лицарських романів, названих у VI розділі “Дон Кіхота”. Але головним предметом вистави є видання самого “Дон Кіхота”, яких там зібрано не менше 460, хоча й до повного комплоту ще далеко. Можна оглядати на виставі багато ілюстрацій до “Дон-Кіхота”. В програму вистави входять ще виклади про “Дон Кіхота” в мадридському “Атенею”. Ось кілька тем цих викладів: “Походження Дон Кіхота”, “Поезія в Дон Кіхоті”, “Дон Кіхот і розуміння честі”, “Дон Кіхот і політика”, “Дон Кіхот і право”, “Дон Кіхот і релігія” й т. д.”* [1].

В наступні роки (1908 – 1911) на сторінках ЛНВ друкуються окремі короткі інформації про Е. де Амічіса та В. Б. Ібаньеса. Ще раз до творчості згаданого вже В. Б. Ібаньеса, знаного не лише завдяки дослідженням літературного доробку іспанського письменника, що належали В. Самійленку, але також і перекладам, здійсненим П. Дмитренком, “ЛНВ” звернувся 1911 року, помістивши у своєму XIV річнику (т. LIV, кн. IV) перелік нових українських книг і брошур. У цьому списку знаходимо інформацію про видання “Десять новел з іспанського життя” Бласко Ібаньеса, перекладених П. Дмитренком. Список містив твори цього іспанського письменника, які вийшли друком у №1 – 10 “ЛНВ” за 1911 рік – “Присуд”, “Заєць”, “Сумна весна”, “Двох відразу”,

¹⁵ Тут і далі стиль викладу збережено (прим. наша – Я. В.)

“Покинули людину”, “На морі”, “Морський гайдамака”, “Страховище”, “Мур” та “Бенкет негідника”.

Зачин В. Самійленка та П. Дмитренка щодо популяризації творів В. Б. Ібаньєса українською мовою виявився дуже вдалим: у 20-30-х рр. до популяризаторів іспанської літератури на сторінках “ЛНВ” долучаються літературознавці В. Дорошенко, М. Рудницький, І. Гончаренко, О. Грицай, Ганна Чикаленко та ін. Тоді ж іспанські матеріали широко друкуватимуться на сторінках й інших українських журналів. Один із згаданих вище літературознавців бібліограф В. Дорошенко (1879 – 1963) стане автором статті, видрукованої в ЛНВ за 1927 р., в якій говоритиме про переробку твору Сервантеса, що її здійснив дитячий письменник, журналіст і видавець Антін Лотоцький.

А в т. 1, кн. 1, т. I «Вістника» за 1933 рік знаходимо переклад, як зазначалося в анотації до публікації, *“невиданої новели В. Б. Ібаньєса “Милосердя”*”, підписаний криптонімом М. К. У передмові до переповідки для молоді дитячого письменника, журналіста і видавця Антіна Лотоцького (1881 – 1949) твору Сервантеса *“Високодумний лицар Дон Кіхот із Манчі”*, опублікованій у кн. 2 т. в “ЛНВ” за 1927 рік, В. Дорошенко зізнається про те, що *“прикру прогалину в українській перекладній літературі може заступити згадана вище двотомова переробка д. А. Лотоцького...”*, адже *“видаючи свою коротку віршовану перерібку Дон Кіхота, писав покійний Франко у передмові до неї, що ми мабуть не скоро діждемося повного українського перекладу. На думку Вол. Дорошенка, “переповідка зроблена легко, гарною мовою, попереджена коротким вступним словом про життя й твори Сервантеса, а на додаток наладчик не поскупив ілюстрацій, що велико оживляють повість”* [4, 88].

Дві особливо вагомні статті щодо пізнання іспанської літератури на сторінках “ЛНВ” бачимо у його книгах за 1936 і 1937 роки. Насамперед вартує уваги стаття українського поета, літературознавця, журналіста, критика і перекладача Остапа Грицяя (1881 – 1954) *“Фенікс Еспанії (Льопе де Вега)”*, опублікована у кн. 1 *“Вістника”* за 1936 р. Перекладач О. Грицай друкувався на сторінках *“Діла”*, *“Буковини”*, журналу *“Літературно-науковий вістник”*, де уміщував вірші, поеми та оповідання. Був також автором статей про творчість В. Стефаніка,

О.Кобилянської, М.Коцюбинського, писав передмови до українських перекладів Г. Мопассана, Стендаля, Г. Флобера, О. Бальзака, В. Гюго та інших письменників. Проживаючи у Відні, а потім у ФРН, перекладав німецькою мовою вірші Т. Шевченка, І. Франка, зокрема його пролог до поеми “Мойсей”. Своєю статтею про Л. де Вегу український літературознавець продовжив традицію вивчення творчості видатного іспанського драматурга, розпочату І. Франком та М. Стороженком. Публікація О. Грицяя вартісна і тим, що в ній критик подавав характеристику давніших іспанських поетів, а також писав про найдавніших “*відомих нам*” поетів Іспанії, як-от Гонзальо Берсео (XIII в.), та й взагалі іспанських поетів XII – XIII ст. *“Основоючися залюбки на народніх піснях та романцах, пише дослідник, поетична творчість Еспанії розвивалася наперекір принагідним чужестороннім впливам – ось як геллено-римським, провансальським та італійським, - по лінії своєрідної, здебільша національним духом овіяної мистецької краси. Краси, що вже починаючи від найдавнішого, відомого нам поета Еспанії, а саме Гонзальо Берсео (XIII в.) – теж кастилійця – горіла жаром релігійного захоплення і жаром любови до рідного народу. Краси, зродженої з глибини найвищої поетичної екстази, романської людини, з глибини вдумливого розуміння життя, яке в іспанського поета все має в собі щось геройське”*. Далі були згадані Остапом Грицаєм: *“... Льопез Мендоза, маркіз де Сантіліяна, приятель короля Хуана II, герой боїв з маврами, блискучий витязь турнірів, і – як наш Номис – автор пропаятної збірки еспанських приказок. Або Хуан де Мена, що в своїм El Labirinto хотів сотворити іспанську подобу Дантового архітвору. А далі, вже з епохи Карла V, згаданий вже раз, Гарсілясо, любимець імператора і дипломат, лицар і герой, що гине на чолі свого війська під Фрежі, величаний як Петрарка іспанської лірики (Eglosas)”* [2, 10].

Український літературознавець давав неординарну характеристику постаті одного з найвидатніших іспанських драматургів кінця XVI – поч. XVII ст. Лопе де Веги. Розпочинаючи свою іспанську студію – статтю про Сервантеса, “*Monstruo de la naturaleza (Чудо природи)*”, О. Грицай розповідав українському читачеві про непересічну славу іспанського письменника: *“Святкові фейлетони, що їх європейська преса присвятила*

тристаліттю роковин смерти еспанського драматурга і поета, якому імя Л'опе Фелікс де Вега Карпіо (родж. 1562), ствердили, що се найбільш плідний письменник, про якого знає світова література" [2, 8]. Далі автор статті докладно описував творчий доробок Лопе де Вега, зазначаючи, що *"плодовитість Л'опе де Веги просто казкова"*. Згадував також і видатного німецького поета, письменника і драматурга Гете, який *"повний просто заздрісного подиву для Л'опе де Веги, коли в одній розмові з Еккерманом (1825), зазначає, що він, Гете, не мав, на жаль, в життю змоги віддатися письменницькій праці так виключно, як Л'опе, і тому його творчий дорібок не може рівнятися з літературною спадщиною еспанця"* [2, 10].

Для людини нашого часу, яка дивиться на те *"чудо природи"* з відстані трьохсот років, зазначає О. Грицай. Лопе де Вега в першу чергу *"наскрізь активний і творчий тип. У своєму житті не менше, ніж в своїй письменницькій діяльності, в цілості своєї індивідуальності так само, як і в створених ним мистецьких подобах"*. О. Грицай переповідав важливіші події з біографії іспанського драматурга – від того часу, як він, п'ятнадцятилітнім хлопцем, брав участь в *"іспанській експедиції на острів Азори"*, до перших проб письменницького пера, згадавши славу традицію іспанської літератури, яка *"на переломі XVI в. була однією з найкращих літератур Європи"*, О. Грицай зазначав, що Лопе де Вега опинився перед фактом присутності в різних ділянках письменницької творчості великих і славних імен (Л. Мендоза, Х. де Мен, Альдана, К. де Кастильєхо, Монтемайор і, звичайно, М. де Сервантес).

"Молодий Л'опе де Вега не потребував аж в Італії та Франції дошукуватися гідних суперників в ділянці поетичної творчості. Тільки в одній-одинокій ділянці не було ще в Еспанії справді великих репрезентантів та епохальних творів – в драмі. І от саме туди наш поет з чудною ясновидючістю направляє згодом всю свою увагу" [2, 12].

Лопе де Вега, продовжував О. Грицай, починає свою працю для іспанського театру на шляху до повної незалежності від чужих впливів, що і викликало ті захоплені слова про драматурга, які промовив Сервантес – *"він збагатив світ своїми гарно і щасливо продуманими драматичними творами"*. Перед ним це були

здебільшого пасторальні елегії та ідилії в формі сценічних картин, або сценічні ігрища з церковним характером середньовічних містерій (виняток становив лише Сервантес).

Лопе де Вега, безсумнівний поет іспанського середовища, іспанської людини і іспанської душі, зазначає О. Грицай, його найпривабливішою темою були сюжети з іспанського минулого, *“починаючи від легендарного короля-селянина” Бамби аж ген до масстатичної пари Фердинанда та Ізабелли”*.

Відзначивши майстерність драматурга у змалюванні жіночих образів, духовного світу жінки та її характеру, з чого вийшов *“цілий ряд створених ним жіночих постатей”*, О. Грицай на завершення своєї розвідки писав: *“Немалої заслуги добув поет теж в ділянці властивої комедії, коротких інтермедій “Entremeses”, що є “коштовними причинками до пізнання еспанського життя в епоху наперелому XVI в.”* [2, 17].

Не оминули увагою українські дослідники іспанської літератури і *“найбільшого іспанського національного героя, Сіда”*. Саме йому присвячена стаття *“Сід, національний герой Еспанії”* української журналістки, перекладача, бібліографа Ганни Чикаленко (1884 – 1964), опублікована у кн. 1, т. 1 журналу *“Вістник”* за 1937 рік. Авторка статті, будучи не тільки літературно, а й історично обізнаною стосовно історичної постаті Сіда, подає читачеві *“Вістника”* наступну інформацію: *“Тепер, коли на Еспанію, в її боротьбі з смертельним ворогом, комунізмом, звернені очі цілого світу, саме начасі буде згадати про найбільшого еспанського національного героя, Сіда. Того, який ратував Еспанію в тяжку годину другої великої небезпеки, чужинецького арабського панування; якого постать на протязі віків вабила і досі вабить до себе не самих лише еспанців”* [8, 17]. І далі: *“Сід не тільки найбільш улюблений еспанський герой, але й найбільш видатна постать, як в старій, так і в новій еспанській літературі. Більш, аніж який інший національний герой, Сід полишив по собі незатерту пам'ять, живучи й досі в поетичних творах. За свого життя він викликав на початку XII в., Роета del Sid, найвидатніший твір ще примітивної народної поезії. Слідом за тим повстав про Сіда цілий ряд теж епічних творів, з них найбільш видатний Cantar de Zamora, XIII віку. З початком XVI в. зявилася про Сіда нова форма народної поезії, баляда чи*

романсеро, Romancero del Cid, їх записано понад 200, а мають вони й досі відгомін в народних піснях від Астурії до Каталонії і навіть за морем, в Чілі, Перу, скрізь де тільки брентить еспанська мова. Історія Сіда давала драматичні теми для середньовічного, клясичного, романтичного й новочасного еспанського театру” [8, 17-18]. Наступні слова Г. Чикаленко ще раз переконували у доцільності дослідження Сіда та ознайомлення його з українським читачем: *“Немає доби в історії еспанської літератури, де Сідові не було б присвячено якогось видатного твору. З певністю можна сказати, що традиція Сіда творить частину еспанської національної спадщини”* [8, 18]. У своїй праці Г. Чикаленко подавала особу Сіда як *“історичну постать”, “дійсно живої людини”, яка “своїми надзвичайними вчинками, великою силою і вартістю своєї особистості чарувала й викликала захоплення як сучасників, так і наступних поколінь”* (там само).

Українська авторка використовувала багатий матеріал про Сіда із праці Рамона Менендеса Підаля *“La España del Cid. Madrid, 1934”*, зазначаючи, що тут маємо *“найновіші й найповніші відомості”* про цього національного героя Іспанії. Галина Чикаленко переповідала життєпис Сіда, його геройські звитяги, торкалася полеміки про цю героїчну постать стосовно самого факту її існування. Та все ж, як зазначила літературознавець, *“на протязі XIX віку і досі серед учених істориків не було вже сумніву, що Сід існував, жив. Маємо з десяток поважних наукових праць, як еспанців, так і чужинців, які представляють Сіда: одні (найбільше під впливом арабських джерел), як жорстокого кондотієра, а його військо, як банду бандитів; другі ж як національного героя, що відповідає, розуміється, еспанській традиції, бо для еспанців Сід був і зостався справжнім типом лицаря, зразком національного патріота”* [8, 21].

Стаття Г. Чикаленко вартісна великою інформацією, яку подавала літературознавець стосовно цілої низки літературних творів різних часів, присвячених цьому національному героєві Іспанії – *“Poema del Cid”* (поч. XII ст.), *“Romancero del Cid”* (поч. XVI ст.), *“Mocedades del Cid”* (трагедія у старому іспанському театрі), відгомін історії Сіда у В. Гюго, Леконта де Ліля, Сауті, Гердера, Гайне, Жуковського та ін.

Сервантесу та його персонажам Дон-Кіхотіві і Санчо Пансі присвятив свою статтю український літературний критик, публіцист, філософ Дмитро Донцов (1883 – 1973), що друкувалася у кн. 7-8 т. 8 журналу “Вістник” за 1934 рік.

“Тема Дон-Кіхота завжди була модна, тема Санча-Панци – менше. А вона варта уваги, особливо нашої”, – так розпочинається стаття Дм. Донцова, в якій автор торкався і теми “донкіхотства”, порівнюючи Дон-Кіхота з видатними українськими історичними постатями, зокрема з політичним, державним і військовим діячем, а також поетом та публіцистом Пилипом Орликом (1672 – 1742): *“Жити небезпечно” – девіза Дон-Кіхота: побивати рекорди, наражуватися, випереджувати інших. Про це саме думав мабуть Пилип Орлик, коли казав: “легка річ негідна слави, чим більша небезпека, тим ясніша перемога.” Він теж був Дон-Кіхотом, бо закликав всіх європейських дипломатів іти з ним битися з московським чарівником, в яким ті “тверезі люди” бачили лише нешкідливі вітряки, хоробливою фантазією маняка обернуті в злих чарівників...”* Далі автор статті додає, що *“Для покоління драгоманівців Дон-Кіхотом стає Шевченко, а заповідю – не битися з вітряками, лиш триматися землі та її благ”* [3, 578].

У наступних рядках Д. Донцов розгортав поняття образу Санчо-Панси: *“Що є Санчо-Панца? Є це опецькуватий селюх, що трусить на вухатім віслоуці за своїм паном, куди той прикаже; що дбає, щоб його пан і він, кінь панський і його осел, мали непорожній шлунок; що приймає в службі пана удари по спині й по п'ятах, не журиється високими справами, не критикує усталеного ладу, по якому пан завжди їхав напереді на коні, а джура – позаду на ослі, отримуючи директиви й ставляючи понад усе на світі спокій і добру страву.* Д. Донцов зазначав, що своїм характером, запитами той абсолютно відмінний від свого господаря, він *“не зносить острого повітря чесного дон-кіхотського конфлікту”*. Плідна і довірлива душа Санчо-Панси *“завше спрагнена “віддати комусь свою любов” (“вони потребують тепла, вони це люблять ближнього і хочуть потертися об нього”)*. Панца – як сам каже – *пацифіст з вдачі, а крім того – як вже бачили – має “серце з поцукрованого тіста”*. З того-то власне тіста зліплено чимало наших ідеологій. ... У трактуванні Д. Донцова образ слуги збіднілого ідальго, змальованого М. де Сервантесом, виступає

яскравим антиподом Дон-Кіхота. На відміну від свого пана і господаря натхненного великим бажанням допомагати зневаженим та обездоленим, Санчо Панса покірливо погоджується зі своїм соціальним станом (*“уважає себе мужиком, ніколи не жалкує, чому не вродився лицарем і паном”*): *“Паном і володарем буває Панца, що так скажу, лише з мусу. От коли – як каже – коли небо пошле йому острів аби панував на нім, або коли йому той острів, здобувши для нього, дарує його пан. Тоді з болем в серці сепарується він від свого володаря. Совість має чисту. Не він відпав від пана, сам пан його покинув”* [3, 600].

У статті *“Санчо Панца в нашій дійсності”* Д. Донцов трактував особливо важливу для українського громадянства проблему життєвої активності, життя сповненого щоденної дієвості, позбавленого пасивності, інертності, байдужості до справ громадськості, життя сповненого небезпек задля майбутньої *“яснішої перемоги”*.

Про видатного іспанського новеліста, драматурга і поета М. де Сервантеса та його славетний твір про Дон-Кіхота згадувала наприкінці вже цитованої тут статті *“Сід, національний герой Іспанії”* і Ганна Чикаленко: *“... як паралеля до Сіда, слід згадати другого великого еспанця ідеаліста і теж традиціоналіста, досконалого лицаря, безсмертного героя Сервантеса. Коли цілий модерний матеріалістичний світ навколо нього давно поховав старі лицарські традиції, він силою самого свого великого духа тримався за освячені історією звичаї, як за символи права й закону. Поруч з гордою постаттю *Mio Cid Don Rodrigo Diaz, el Campeador*, не мени сильний духом *Don Quijote de la Mancha* звоювали й покорили Іспанії на віки вічні симпатії й повагу цілого світу”* [8, 20].

Інформація про іспанську тематику на сторінках “ЛНВ” не була б повною без згадки про висвітлення творчої особистості одного з найвидатніших письменників Іспанії ХХ ст. Мігеля де Унамуно та огляду тих статей, в яких розповідалося про політичні події в Іспанії кінця 30-х рр. ХХ ст.

Ознайомлення із українською періодикою 30 рр. ХХ ст. засвідчує особливе зацікавлення творчістю Мігеля де Унамуно: статті про письменника, переклади його есеїв з’являються окрім того і на сторінках інших галицьких журналів – “Ми”, “Дзвони”

тощо. У книзі V “ЛНВ” за 1929 рік друкувався матеріал українського поета І. Гончаренка (1908 – 1989) “Дон Мігуель де Унамоно”, що був названий “*листом із Франції про видатну постать іспанської літератури та філософії*”. В кінці листа І. Гончаренко у дослідженнях філософських поглядів іспанського філософа, письменника, громадського діяча XIX – поч. XX ст. робить висновок, що “*постать М. де Унамуна є характеристичним взірцем іспанської душі, натхненої етичним містицизмом та почуттям тої шляхотної гідности, девізом якої є “noblesse oblige”*”. Згадує М. де Унамуно і Дм. Донцов у вищеназваній статті “Санчо-Панца в нашій дійсності” (кн. 7-8, т. 3, “Вістник” 1934 р.): “*Унамуно пише його пристрасну апольогію. (Miguel de Unamuno, Das Leben Don Quijotes und Sanschos)*” [3, 579].

Про іспанського письменника писав і перекладач його творів, літературознавець і журналіст І. Дубицький у передмові до свого перекладу твору Рамона Переса де Аяля “Упадок дому Лімонів”, що друкувався 1934 р. у кн. III літературного неперіодичного журналу “Ми”. У тому ж журналі, у кн. II за 1934 р. був опублікований переклад есею іспанського письменника “В обороні антипатії”, зроблений І. Дубицьким.

Варто згадати і статті, в яких зображені політичні події в Іспанії 30-х рр., що допомагали українському читачеві краще зрозуміти тогочасне іспанське політичне життя, серед яких вирізняється зокрема стаття “Еспанія в крові і в огні”, підписана криптонімом Л. Б-о та опублікована у кн. 9, т. III “Вістника” за 1936 рік. Наступного 1937 року, в кн. 1, т. 1 журналу “Вістник” з’явилася друком стаття В. Вермерена “Несамовита країна” (Наполеон в Іспанії), що була перекладом з німецького тексту, зробленим Р. О. У кн. 5, т. II того ж журналу за 1938 рік друкувалася стаття “Досвід еспанських подій в оцінці французьких фахівців” з підписом – Н. На початку статті її автор пише: “*В одному з останніх чисел двотижневика Revue Universelle, фундатором якого був у 1921 році недавно вмерлий знаний історик Жак Бенвіль, знаходимо статтю генерала Ля Дюваля. Стаття трактує про значіння досвіду громадянської війни в Еспанії. Деякі місця сеї статті є остільки цікаві, що варто їх зреферувати*” [7, 361]. Наступного 1939 року, у своїй кн. 5, т. II “Вістник” публікує у

розділі “З пресового фільму”, підписаним М. Л., наступну інформацію: “Українські Вісти (1 IV) пишуть про “еспанський приклад”: *“Еспанія повинна бути грізним мементо для всіх народів... Без огляду на те, хто виграв – Міяха чи Франко, Еспанія програла... Навіть якщо ген. Франко переводить і заповідає дальші суспільні реформи, то вони не зрівноважать безчисленних втрат, що їх понесла Еспанія у домашній війні... Еспанська трагедія – дороговказ... як не треба поступати. З еспанського прикладу повинні вчитися перш усього ті, які на ненависти хочуть будувати наше життя, як і ті, що глухі на необхідність впорядкувати життя на засадах солідаризму.” Чи суспільні реформи Франка зрівноважать втрати домашньої війни? Не знаємо, але знаємо, що напевно зрівноважать ті в тисячу разів більші втрати, які понісби еспанський народ, колиб Франко не підняв свого повстання і країна впалаб жертвою соціалізму, демократизму і комунізму на довгі літа. Ні, еспанська трагедія – доказ, як повинна поступати відважна і свідома нація” [5].*

У цій статті хронологічно подано лише окремі факти з історії українсько – іспанських літературних контактів перших 30 – их рр. ХХ ст. Глибшого дослідження вартують іспанознавчі студії Г. Чикаленко, О. Грицяя та І. Дубицького, інтерпретації творів іспанських письменників, що належать П. Дмитренкові, І. Дубицькому, М. Рудницькому, і, насамперед, В. Самійленкові. Вартує окремої літературознавчої студії і питання висвітлення іспанської літератури на сторінках таких галицьких журналів, як “Ми”, “Дзвони” та ін.

Література:

1. В. П. Роковини Дон Кіхота // ЛНВ, кн. 6, т. XXX, 1905, С. 285.
2. Грицяй О. Фенікс Еспанії (Льопе де Вега) // Вістник, 1936, кн. 1, т. I, С. 8 – 17.
3. Донцов Д. Санчо Панца в нашій дійсності // Вістник, 1934, кн. 7-8, т. 3, С. 575 – 601.
4. Дорошенко В. Рец. на: Сервантес. Високодумний лицар Дон Кіхот із Манчі // ЛНВ, кн. 2, т. I, 1927, С. 88 – 90.
5. М. М. Роковини Дон Педро Кальдерона // ЛНВ, кн. IV, т. X, 1900, С. 61.

6. М. Л. Українські Вісти (1 – IV) пишуть про “еспанський приклад” // Вістник // 1939, кн. 5, т. II, С. 395 – 397.

7. Н. Досвід еспанських подій в оцінці французьких фахівців // Вістник, 1938, кн. 5, т. II, С. 361 – 362.

8. Чикаленко Г. Сід, національний герой Еспанії // Вістник, 1937, кн. 1, т. 1, С. 17 – 25.

МОВОЗНАВСТВО

Володимир Мельничайко, д-р. пед. н., проф. (Тернопіль)

Мирослава Криськів, канд. пед. н. (Тернопіль)

УДК 811.11

ББК 81.2.2

Емоційно-експресивні засоби синтаксису в поезії Тараса Шевченка періоду «трьох літ»

У статті розглянуто синтаксичні засоби вираження вислову у творах Т. Г. Шевченка, написаних у час його першої та другої поїздки в Україну – в період «трьох літ», коли його поетичне слово набуло особливої гостроти і сили. Майстерне використання експресивних можливостей синтаксису значною мірою визначило художній рівень поезії та її вплив на читачів.

Ключові слова: експресія, емоційність, інверсія, парцеляція, дієвість.

Усі ми, українці, знаємо Шевченка. Знають його і далеко за межами України. Про нього написано гори літератури – різних стилів і жанрів. І скрізь підкреслюється, що він основоположник української нової літератури і української літературної мови, геній художньої творчості, запорука подальшого розвитку нації, один з її символів. Значно менше знаємо про те, яким тернистим був шлях нашого Кобзаря до вершин поетичної майстерності і світової слави.

Виходець із самого дна суспільства – з закріпаченого українського села, круглий сирота в дитинстві, з освітою на рівні школи п'яного сільського дяка, в ролі козачка-прислужника